

Design

In deze terugkerende rubriek beschrijft Pieter Desmet inspirerende welzijn-gedreven producten en diensten die zijn ontworpen met en door studenten Industrieel Ontwerpen. Pieter Desmet is hoogleraar Positive Design aan de TU Delft. Met collega's en studenten van het Delft Institute of Positive Design exploreert hij hoe ontwerpers een positieve bijdrage kunnen leveren aan het welzijn van individuen en gemeenschappen.

Uniekies: je beperking als superkracht

Hoe voelt het om een superheld te zijn? Met 'Uniekies', een spel ontworpen door Janine Innemee, kan je dat zelf ervaren. Het spel is bedoeld voor kinderen in de leeftijd van zes tot elf jaar. Wat het bijzonder maakt, is dat het actief samenspel stimuleert tussen kinderen met én zonder lichamelijke handicap. Door de positieve insteek is Uniekies een goed voorbeeld van hoe je iemands eigen kracht als uitgangspunt kunt nemen voor een vernieuwend ontwerp.

■ Pieter Desmet

Het middelpunt van Uniekies zijn de *superhelden*: de kinderen met een handicap. Er is een hele reeks helden want iedere handicap representeert een specifieke super-kracht. Zo is er Lens (de Secrets Master), het superheld karakter voor kinderen met een gehoorbeperking. Lens kan op grote afstanden communiceren en geheimen doorseinen. Bumper (de Space Master), het karakter voor kinderen met een rolstoel, kan het speelveld supersnel vrij maken en zijn volgelingen beschermen. Vloei (de Flex Master) heeft moeite met fijn-motorische handelingen maar kan super-flexibel door kleine ruimtes kruipen. Kortom, een heel legioen van unieke superhelden: de Uniekies.

Die krachten zijn gelukkig niet alleen weggelegd voor superhelden. Ook kinderen zonder handicap kunnen ze ervaren, maar daar moeten ze wel wat voor doen. Samen met de superhelden maken ze speciale super-kracht verkleed pakken. Een bumper-pak maak je bijvoorbeeld

door een heleboel ballonnen met touwtjes aan je lichaam te binden. Met dat pak kan je 'bumperen' net als superheld Bumper. En tegelijkertijd ervaar je op een speelse manier de uitdagingen van het voortbewegen met een rolstoel. Als alle superhelden zijn aangekleed,

Figuur 1. Zes Uniekies Superhelden

Figuur 2. Vijf stappen in het spelen van Uniekies

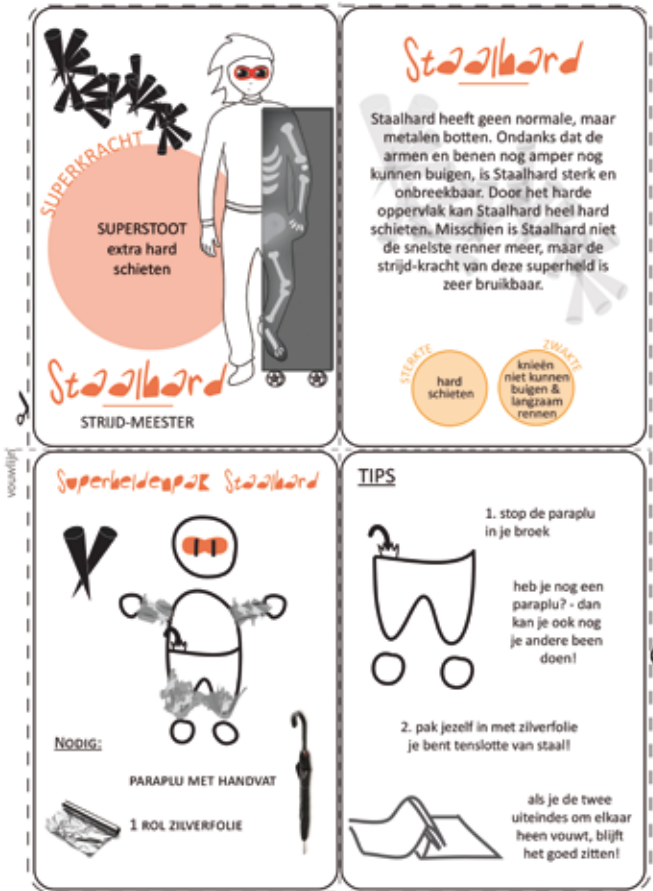
bedenken de kinderen samen spelletjes waarin ze hun super-krachten kunnen laten gelden.

Met Uniekies ervaren de kinderen gelijkwaardigheid door juist hun verschillen uit te spelen. Het spel biedt een context voor solidariteit én heel veel actief plezier. Wat betreft benodigd materiaal is het spel heel bescheiden. Je hebt alleen een set kaarten nodig met speluitleg die je zelf kunt printen en uitknippen: kaarten die de beperkingen en super-krachten van de superhelden laten zien en kaarten die tips geven over hoe je de super-kracht pakken kunt maken. Daarvoor gebruik je allerlei materialen die in ieder huis te vinden zijn: aluminium folie, een paraplu, veel plakband, enzovoorts.

Het uitgangspunt van het project was dat het wegnemen van *fysieke* barrières niet voldoende is om samenspel tussen kinderen met en zonder lichamelijke handicaps te stimuleren. Minstens

zo belangrijk is het wegnemen van sociale barrières. Janine ontdekte in haar onderzoek dat kinderen zonder handicaps een dubbele houding hebben ten aanzien van het spelen met kinderen met handicaps. Aan de ene kant willen ze geen kinderen buitensluiten, maar aan de andere kant zijn ze bang dat het spelen saai wordt als ze zich moeten aanpassen aan de beperkingen van anderen. Dit dilemma vertaalde zich naar de ontwerpuitdaging: Ontwikkel een spel dat de sociale integratie tussen kinderen met en zonder handicap bevordert door de houding van kinderen positief te beïnvloeden. Met Uniekies ontdekken kinderen hoe avontuurlijk en spannend het spanningsveld tussen beperkingen en vaardigheden kan zijn. En zo wordt het dilemma tussen samenspel en uitdaging opgelost.

Wat mij inspireert is dat Janine op een positieve manier de handicap centraal heeft gesteld

Figuur 3. Voorbeeld van een set superheld kaarten: Staalhard

in haar ontwerp. In de magie van het spel is er sprake van gelijkwaardigheid – juist door verschillen te benadrukken in plaats van ze te minimaliseren. Met de superhelden metafoor verschuift de aandacht van beperkingen naar mogelijkheden, naar ieders unieke kracht. En door de kinderen creatief te laten zijn, wordt hun wederzijdse inlevingsvermogen gestimuleerd. Minstens zo belangrijk is de toegankelijkheid: door de eenvoud van het ontwerp is de drempel tot spelen heel laag gehouden. Uiteindelijk wordt de kwaliteit van een ontwerp bepaald door de betekenis en meerwaarde voor de gebruikers, en als dat met weinig middelen kan, maakt dat het ontwerp des te sterker. ■

Uniekies is ontworpen door Janine Innemeer als onderdeel van haar afstudeerproject voor de masteropleiding Design for Interaction aan de TU Delft. Het project is geïnitieerd door ontwerpbureau Panton, en uitgevoerd in samenwerking met de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind (NSGK) en het Delft Institute of Positive Design (DIOPD). Begeleiders waren Mathieu Gielen, Deger Ozkaramanli (TU Delft), Joris Swaak en Ingeborg Griffioen (Panton). Meer informatie: www.diopd.org/uniekies